

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli 15.9.2009

KOM(2009) 458 konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Súdržnosť politík v záujme rozvoja – vytvárania politického rámca pre prístup celej
Únie**

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Všeobecný záväzok v prospech súdržnosti politík v záujme rozvoja.....	4
3.	Doterajší prístup EÚ voči súdržnosti politík v záujme rozvoja	4
4.	Potreba nového prístupu.....	5
4.1.	Rastúci vplyv vnútorných politík na vonkajšie vzťahy.....	6
4.2.	Rastúce finančné toky mimo oficiálnej rozvojovej pomoci smerujúce do rozvojových krajín	6
4.3.	Využívanie posilnených mechanizmov EÚ v oblasti súdržnosti politík v záujme rozvoja a stanovovanie priorít.....	6
4.4.	Hľadisko rozvojových krajín	7
5.	vytvorenie politického rámca pre prístup celej Únie	7
5.1.	Stanovovanie priorít.....	8
5.2.	Smerom ku koncepcii ODA plus	11
5.3.	Zavedenie nového prístupu do praxe	11
6.	Záver	12

1. Úvod

Tretia vlna hospodárskej a finančnej krízy dosiahla kraj rozvojového sveta, pričom zasiahla tieto krajiny oveľa viac, ako sa pôvodne očakávalo¹. Predpovede na druhú polovicu roku 2009 a na rok 2010 sa zdajú byť pochmúrne. Očakáva sa, že v roku 2009 bude žiť v chudobe o vyše 50 miliónov ľudí viac ako predtým².

V dôsledku krízy narastá vedomie toho, že nepostačí jednoducho sa vrátiť k pôvodnému stavu. Zachovanie úsilia v oblasti rozvojovej pomoci je vecou zásadného významu, avšak iba to nepostačuje. Z finančného hľadiska to znamená, že oficiálnu rozvojovú pomoc (ODA) treba doplniť inými finančnými zdrojmi. Využitie rozvojového potenciálu týchto dodatočných finančných tokov závisí od úsilia rozvojových krajín a ich externých partnerov, ako je EÚ, vytvárať politické rámce, ktoré by boli priaznivo naklonené voči rozvoju.

Kríza je ilustráciou toho, do akej miery sa národné ekonomiky stali navzájom závislými a aký vplyv má jeden súbor politík – konkrétne vo finančnej oblasti – na ostatné politiky a na rozvojové krajiny.

Finančná kríza je však iba jedným príkladom. Úzke vzájomné vzťahy na hospodárskej úrovni viedli k situácii, že takmer všetky politické rozhodnutia prijaté v rozvojových krajinách mali buď priame alebo nepriame dôsledky na rozvojové krajiny a na ich schopnosť bojovať proti chudoba a dosiahnuť rozvojové ciele tisícročia (RCT). V štúdií EÚ z roku 2008 zameranej na rozvojové ciele tisícročia³ sa uvádzajú tri kategórie faktorov, ktoré ovplyvňujú pokrok pri dosahovaní týchto cieľov: vlastné politiky rozvojových krajín, rozvojová spolupráca a globálny politický rámec, vrátane politík EÚ a ich vplyvu na rozvojové krajiny. Toto oznámenie uznáva význam všetkých troch uvedených kategórií, pričom sa upriami na politiky EÚ.

Napriek tomuto jasnému dôkazu o význame súdržnosti politík v záujme rozvoja (SPR) a skutočnosti, že na politickej úrovni došlo k zhode o princípe, je táto koncepcia zložitá a vlády sa pasujú s jej realizáciou⁴. Na zabezpečenie realizácie SPR treba vyvinúť ďalšie úsilie⁵.

Toto oznámenie vychádza z dvoch prvých dvojročných správ EÚ o SPR⁶ a z výzvy vytvoriť podmienky pre jednotný prístup celej Únie⁷ a bude sa zaoberať prístupom EÚ k SPR a predostrie Spoločenstvu a členským štátom návrhy, ako využívať SPR viac cieleným, účinným a strategickým spôsobom.

¹ KOM(2009)160 v konečnom znení, 8.4.2009. „Podpora rozvojových krajín pri riešení krízy“, a SEK (2009) 445/2, 8.4.2009: „Rozvojové ciele tisícročia: vplyv finančnej krízy na rozvojové krajiny“.

² „Celosvetová monitorovacia správa z roku 2009. Mimoriadne okolnosti rozvoja“, Svetová banka, 2009. Pozri aj „Správa o rozvojových cieľoch tisícročia“, OSN, 2009.

³ „Miléniové rozvojové ciele na polceste: Kde sa nachádzame a kam sa potrebujeme dostať“, september 2008, François Bourguignon, Agnès Bénassy-Quéré, Stefan Dercon, Antonio Estache, Jan Willem Gunning, Ravi Kanbur, Stephan Klasen, Simon Maxwell, Jean-Philippe Platteau, Amedeo Spadaro. Dokument pripravený v rámci Európskej správy o rozvoji.

⁴ Informačný materiál OECD, december 2008, „Súdržnosť politík v záujme rozvoja – získané poznatky“

⁵ Výbor pre rozvojovú pomoc (DAC) OECD napríklad v súčasnosti zvažuje, ako „prehľbiť a urýchliť svoju prácu na podporu súdržnosti politík v záujme rozvoja“. Pozri príslušné úvahy: „Investovanie do rozvoja – spoločná vec v meniacom sa svete“, OECD DAC, 14.5. 2009.

⁶ SEK (2007) 1202 z 20.9.2007 a SEK (2009)XXX z xx.xx.2009.

⁷ Dokument Rady 10018/09, 18.5.2009, Závery schôdze Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, § 15.

2. VŠEOBECNÝ ZÁVÄZOK V PROSPECH SÚDRŽNOSTI POLITÍK V ZÁUJME ROZVOJA

Závazok EÚ v prospech súdržnosti politík v záujme rozvoja vychádza, pokiaľ ide o právny základ, z článku 178 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, a všeobecnejšie vzaté, z článku 3, druhého pododseku, Zmluvy o Európskej únii, ktorý je venovaný konzistentnosti medzi všetkými politikami a vonkajšími činnosťami Únie. Solídny právny základ by SPR poskytl Lisabonská zmluva – ak by sa ratifikovala⁸.

Politický rámec SPR bol stanovený v oznámení o SPR v apríli 2005, ďalej v následných záveroch Rady z mája 2005, v Európskom konsenze o rozvoji z decembra 2005 a v záveroch Rady o správe EÚ o SPR z novembra 2007. Závazky v súvislosti s SPR v konkrétnych oblastiach boli prijaté najmä v rámci záverov Rady o bezpečnosti a rozvoji a záverov o migrácii, ktoré boli v oboch prípadoch prijaté v novembri 2007, ako aj v rámci záverov Rady z mája 2008 následne po pracovnom dokumente útvarov Komisie o SPR venovanom problematike klimatických zmien, energetiky, biopalív, migrácie a výskumu. Okrem uvedených dvanástich oblastí sa prijali záväzky napríklad vo vzťahu k dobrej správe v daňovej oblasti, kde sa bude Komisia aj naďalej usilovať o dosiahnutie pozitívnych synergii s rozvojovými cieľmi⁹.

3. DOTERAJŠÍ PRÍSTUP EÚ VOČI SÚDRŽNOSTI POLITÍK V ZÁUJME ROZVOJA

EÚ v posledných rokoch zásadne posilnila svoj prístup k SPR. V prvej fáze sa sústredila na záväzky, ktoré v roku 2005 prijala vo vzťahu k súdržnosti politík v záujme rozvoja. Konkrétne opatrenia predstavovali konkrétne záväzky prijaté v dvanástich oblastiach politiky¹⁰.

Pre druhú fázu je charakteristické úsilie realizovať tieto záväzky, zlepšenie mechanizmov na SPR, ako je napr. hodnotenie vplyvu, medziútvarové konzultácie, ako aj ich účinnejšie využívanie predovšetkým prostredníctvom vytvorenia pracovného programu predsedníctva v oblasti SPR a ex ante určenie hlavných plánovaných iniciatív Komisie, ktoré by mohli mať dôsledky na rozvojové krajiny.

Podobne ako prvá správa EÚ o SPR, ktorá bola vydaná v roku 2007, aj správa o tejto problematike z roku 2009 hodnotí pokrok dosiahnutý v dvanástich politických oblastiach, ako aj pokrok dosiahnutý so zreteľom na inštitucionálne mechanizmy¹¹. Zovšeobecnené povedané, členské štáty sa o celkovom pokroku dosiahnutom od roku 2007 vyjadrujú

⁸ Článok 21 ods. 2 písm. d) a ods. 3 Zmluvy o Európskej únii v kapitole so všeobecnými ustanoveniami o vonkajšej činnosti Únie stanovuje udržateľný rozvoj a odstránenie chudoby ako ciele vonkajšej činnosti Únie a stanovuje, že EÚ sleduje tieto ciele pri rozvoji a uskutočňovaní rôznych oblastí vonkajšej činnosti Únie a vonkajších aspektov jej ďalších politík. Článok 208 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie je novou verziou článku 178 o súdržnosti, ktorého znenie je takmer totožné.

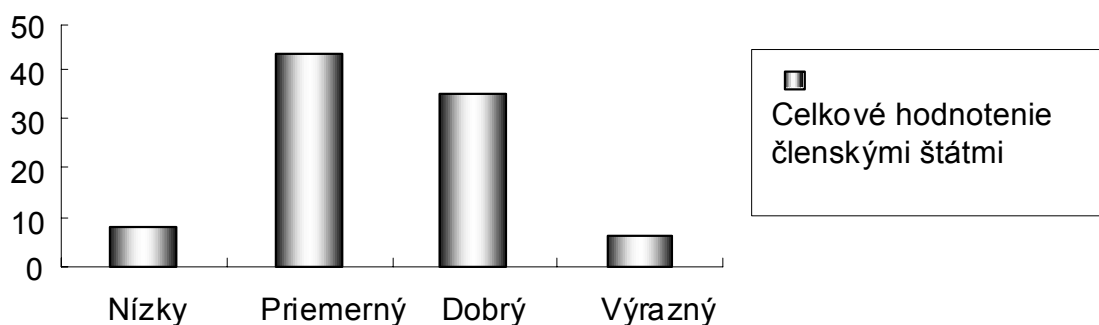
⁹ KOM(2009) 201, 28.4.2009, oznámenie o podpore dobrej správy v daňových záležitostiach; KOM(2009) 160, 8.4.2009, oznámenie o podpore rozvojových krajín pri riešení krízy.

¹⁰ Obchod, životné prostredie, zmeny klímy, bezpečnosť, poľnohospodárstvo, rybné hospodárstvo, sociálny rozmer globalizácie, zamestnanosť a dôstojné pracovné podmienky, migrácia, výskum, inovačná činnosť, informačná spoločnosť, doprava a energetika.

¹¹ SEK (2009)XXX z xx.xx.2009, správa EÚ z roku 2009 o súdržnosti politík v záujme rozvoja.

pozitívne, ako znázorňuje graf o výsledkoch v tejto oblasti v rámci EÚ (Spoločenstvo a členské štáty)¹².

Pokrok EÚ v podpore a zlepšovaní SPR v posledných dvoch rokoch

Vhodným príkladom existencie pozitívnych synergií medzi jednotlivými politikami je nedávno prijatý súbor opatrení v oblasti zmeny klímy a energetiky¹³, ktorý ponúka vynikajúce príležitosti na výrobu a využívanie udržateľných biopalív v rozvojových krajinách. Ďalším príkladom je politika v oblasti výskumu, ktorá prostredníctvom financovania výskumných projektov rozhodujúcim spôsobom prispela k rozvoju napr. v oblasti zdravotníctva, bezpečnosti potravín, spoločenských vied a humanitných odborov.

Situácia však nie je úplne optimistická. Ťažkosti, s ktorými sa stretávame na vnútroštátnej úrovni, sa často rozširujú na úroveň EÚ a niekedy dochádza k tomu, že sa navzájom zintenzívňujú. Členské štáty poukazujú na to, že hlavnými činiteľmi, ktoré môžu prispieť k pokroku v oblasti SPR, je politická vôľa a priradenie priority znižovaniu chudoby v medzinárodnom meradle. Zabezpečenie konzistentnosti stanovísk môže byť niekedy sťažené v dôsledku odlišnosti záujmov a výsledky v rámci EÚ dosiahnuté v jednotlivých politických oblastiach sa výrazne odlišujú¹⁴.

4. POTREBA NOVÉHO PRÍSTUPU

Závazky v oblasti SPR prijaté v roku 2005 poskytovali doposiaľ užitočný rámec pre činnosť EÚ v tejto oblasti. V dôsledku nových skutočností však bude potrebné náš prístup k SPR prehodnotiť.

¹² Graf vychádza z odpovedí členských štátov na dotazník z roku 2009 venovaný súdržnosti politík v záujme rozvoja, ktorý pripravila Európska komisia.

¹³ Tlačová správa Európskej komisie IP/08/1998, 17.12.2008 pre informáciu. Doplňujúce informácie nájdete na webovej stránke: http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm.

¹⁴ Pozri SEK (2009)XXX z xx.xx.2009, správa EÚ z roku 2009 o súdržnosti politík v záujme rozvoja.

4.1. Rastúci vplyv vnútorných politík na vonkajšie vzťahy

Koncepcia SPR vznikla v čase, keď sa vzťahy EÚ s rozvojovými krajinami zameriavali najmä na rozvojovú spoluprácu a obchod a keď ostatné politiky mávali občas na rozvojové krajiny vedľajšie účinky, ktoré rozvojové úsilie oslabovali.

Terajšia situácia je iná. V dôsledku užšieho vzájomného pôsobenia a neustále sa zintenzívňujúcej globalizácie sa vedľajšie účinky ostatných politík EÚ na rozvojové krajiny stali oveľa systematickejšími. Existuje veľa príkladov, počnúc nariadeniami v oblasti životného prostredia alebo ochrany spotrebiteľa, až po rozhodnutia v oblasti migrácie alebo bezpečnosti.

Keďže hranica medzi vonkajšími a vnútornými politikami sa stáva čoraz menej zjavnou, niekedy až do tej miery, že sa strácajú empirické dôkazy o nej a jej politická hodnota, koncepcii SPR sa treba venovať systematickejšie.

4.2. Rastúce finančné toky mimo oficiálnej rozvojovej pomoci smerujúce do rozvojových krajín

Narastajúci vplyv politík EÚ na rozvojové krajiny sa premietá do rastúcich finančných tokov mimo oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) smerujúcich do rozvojových krajín. V posledných rokoch podstatne vzrástli finančné toky, a to tak z verejných, ako aj súkromných zdrojov, ktoré boli poskytované mimo oficiálnej rozvojovej pomoci a boli nasmerované do rozvojových krajín, vrátane Afriky.

Dosah týchto finančných tokov na rozvoj závisí predovšetkým od kvality politického rámca a od toho, nakoľko je priaznivý pre rozvojové ciele. Úsilie o zlepšenie súdržnosti politík s rozvojovými cieľmi preto treba prisúdiť najvyššiu dôležitosť.

Terajšia kríza tým, že zastavila a dokonca aj zvrátila uvedený rastúci trend, poukázala na dôležitosť týchto tokov. V záveroch Rady o kríze sa vzhľadom na tento vývoj zdôrazňuje dôležitosť mobilizovania všetkých existujúcich zdrojov financovania pre rozvoj,¹⁵ pričom sa podčiarkuje dôležitosť podpory orientovanej na rozvoj v oblastiach výskumu a techniky, mieru a bezpečnosti, migrácie, obnoviteľných zdrojov energií a zmien klímy. V záujme využitia týchto finančných tokov na účel rozvoja Rada zdôrazňuje dôležitosť politického rámca a navrhuje, aby EÚ vypracovala prístup celej Únie, pri ktorom by sa brali do úvahy všetky nástroje a procesy a rešpektovala by sa SPR¹⁶.

4.3. Využívanie posilnených mechanizmov EÚ v oblasti súdržnosti politík v záujme rozvoja a stanovovanie priorít

V dôsledku podávania správ o pokroku dosiahnutom v uvedených dvanástich politických oblastiach a informovanosť ľudí o SPR zvýšila. To umožnilo EÚ vytvoriť potrebné nástroje a odborné znalosti na podporu SPR. V dôsledku toho EÚ je teraz schopná zaujať k SPR aktívnejší a cielenejší prístup. V preskúmaní rozvojovej politiky ES v roku 2007, ktoré vypracoval Výbor pre rozvojovú pomoc OECD, sa už navrhlo prehodnotenie plánu záväzkov zameraných na dosiahnutie súdržnosti politík, aby sa zaručilo, že pozornosť sa bude venovať

¹⁵ Dokument Rady 10018/09, 18.5.2009, závery Rady o podpore rozvojových krajín pri riešení krízy, § 15.

¹⁶ Tamže.

prioritným oblastiam, pre ktoré sa budú pridelať finančné prostriedky¹⁷. Rakúsko a Švédsko už nastúpili túto cestu a vybrali si prioritné oblasti pre SPR¹⁸.

4.4. Hľadisko rozvojových krajín

Rozvojové krajiny majú čoraz väčší záujem o širšie koncipované politiky EÚ, čomu nasvedčuje aj nedávno vznesená požiadavka uskutočniť formálne konzultácie o problematike SPR, ako je stanovené v článku 12 dohody z Cotonou¹⁹. Obe strany zároveň označili súdržnosť ako problematiku, ktorú treba brať na zreteľ pri revízii dohody z Cotonou v roku 2010.

Zatiaľ čo EÚ urobila veľa preto, aby iniciatívy EÚ zohrávali podpornú úlohu pri plnení rozvojových cieľov, úloha rozvojových krajín v týchto procesoch bola obmedzená. Niektoré krajiny vyjadrili svoje stanovisko, ale pre iné – spravidla tie najchudobnejšie – je to v dôsledku kapacitných obmedzení oveľa ťažšie.

V revidovaných usmerneniach Komisie týkajúcich sa hodnotenia vplyvu sa zdôrazňuje význam zabezpečenia toho, aby boli zainteresované strany v rozvojových krajinách informované o nadchádzajúcich iniciatívach, ktoré sú pre ne dôležité, ako aj potreba ich aktívneho zapojenia do procesu konzultácií²⁰.

5. VYTVORENIE POLITICKÉHO RÁMCA PRE PRÍSTUP CELEJ ÚNIE

Vzhľadom na tento vývoj nastal čas, aby EÚ prijala strategickejší, systematickejší a viac partnersky orientovaný prístup k súdržnosti politík v záujme rozvoja. EÚ by zjavne mala naďalej brať do úvahy rozvojové ciele vo všetkých politikách, ktoré by mohli mať vplyv na rozvojové krajiny, a to využívaním všetkých nástrojov, ktoré boli vytvorené alebo posilnené na podporu SPR. Politický dôraz by sa však mal klásť na niekoľko kľúčových priorít.

Nadväzne na závery Rady o pomoci rozvojovým krajinám, ktoré čelia finančnej kríze, a na rozhovory v rámci G8 a OECD, by EÚ mala pri práci v oblasti SPR uplatniť prístup celej Únie, a to vytvorením politického rámca, ktorý by umožnil na rozvojové ciele lepšie využiť ostatné politiky a finančné toky mimo oficiálnej rozvojovej pomoci. „Spolupôsobenie rozvojových politík s politickými opatreniami v iných oblastiach, ktoré má vplyv na výsledky rozvoja“, je v novom globálnom prostredí dôležitejšie ako kedykoľvek predtým²¹. EÚ zároveň využije svoje zdroje v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci na posilnenie financovania zo zdrojov mimo oficiálnej rozvojovej pomoci, napríklad posilnením kapacít v rozvojových krajinách v oblastiach výskumu alebo rybného hospodárstva²².

Z predchádzajúcich skúseností si treba vziať tri hlavné ponaučenia, ktoré treba mať na pamäti pri prispôbovaní SPR meniacej sa politickej realite. Po prvé, v záujme lepšej realizácie

¹⁷ Partnerské preskúmanie Európskeho spoločenstva, vypracované Výborom pre rozvojovú pomoc (DAC), OECD (2007), s. 35.

¹⁸ SEK (2009)XXX z xx.xx.2009, správa EÚ z roku 2009 o súdržnosti politík v záujme rozvoja.

¹⁹ Tamže.

²⁰ SEK(2009) 92, 15.1.2009. Ďalšie informácie o hodnotení vplyvu v Európskej komisii nájdete na webovej stránke http://ec.europa.eu/governance/impact/index_en.htm

²¹ Ako sa uvádza v dokumente „Investovanie do rozvoja – spoločná vec v meniacom sa svete“, OECD DAC, 14.5.2009.

²² SEK(2008) 434, 9.4.2008, Súdržnosť politík v záujme rozvoja, „Klimatické zmeny, energetika, biopalivá, migrácia a výskum“.

svojho prístupu sa EÚ musí zamerať na niekoľko priorít SPR a pri formulovaní vybraných iniciatív aktívne prihliadať na rozvojové ciele. Po druhé, EÚ musí vyvinúť viac úsilia na mobilizáciu zdrojov mimo oficiálnej rozvojovej pomoci a lepšie využiť potenciál týchto verejných a súkromných finančných tokov na účel rozvoja. A do tretice, EÚ by mala zintenzívniť svoj dialóg s rozvojovými krajinami o záležitostiach týkajúcich sa SPR.

Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi vypracuje na tento účel pracovný program SPR, v ktorom budú určené prioritné otázky a bude uvedené, ako EÚ prispeje prostredníctvom všetkých svojich nástrojov a procesov k plneniu rozvojových cieľov. Cieľom tohto pracovného programu by malo byť vytvorenie politického impulzu, určenie finančných prostriedkov potrebných na prioritné otázky týkajúce sa SPR a pomôcť stanoviť jednoznačný súbor cieľov a úloh.

5.1. Stanovovanie priorít

Pracovný program SPR sa upriami na zopár prioritných otázok, ktoré Komisia stanoví spoločne s členskými štátmi.

Pri výbere týchto otázok možno uplatniť štyri kritériá. Východiskom by mal byť program EÚ, a to do tej miery, do akej sa SPR týka minimalizácie nepriaznivých dôsledkov politických rozhodnutí a legislatívnych iniciatív EÚ na rozvojové krajiny a posilnenia prepojenia týchto rozhodnutí a iniciatív s rozvojovými cieľmi. Je samozrejmé, že prioritné otázky by mali mať veľký význam pre rozvojové krajiny, a mali by byť relevantné pre dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia. Tieto iniciatívy by zároveň mali ponúkať dostatok konkrétnych príležitostí na to, aby mali priaznivejší vplyv na rozvoj a aby prispievali k vytvoreniu politického alebo právneho rámca nakloneného v prospech rozvoja. A napokon, prioritné otázky by mali byť prepojené s dlhodobým programom. To je dôležité, pretože skúsenosti ukazujú, že zlepšenie súdržnosti politík s rozvojovými cieľmi si vyžaduje značné investície v podobe času a úsilia, pričom na začiatku treba určiť možné dôsledky na rozvojové krajiny, koordinovať úsilie EÚ a vytvoriť potrebný politický impulz. Na uskutočnenie všetkých týchto krokov je potrebný čas. Navyše, keď sú dané otázky prepojené s dlhodobým programom, je oveľa pravdepodobnejšie, že ich realizácia bude úspešná.

Prioritné otázky SPR by mali:

- byť na poprednom mieste v programe EÚ
- byť dôležité pre rozvojové krajiny a pre dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia
- predstavovať konkrétne príležitosti na začlenenie rozvojových cieľov
- byť prepojené s dlhodobým programom

Návrhy na prioritné otázky

Na základe správy EÚ o SPR za rok 2009 a medzinárodných rozhovoroch o celosvetových verejných statkoch sú ako východisko pre diskusie s členskými štátmi určené tieto otázky (všetky s výrazným vplyvom na rozvojové ciele tisícročia):

- boj proti zmene klímy: zabezpečenie toho, aby politiky EÚ obsahovali rozvojovú zložku

- zabezpečenie potravinovej bezpečnosti v celosvetovom meradle: zohľadňovanie medzinárodnej dimenzie, vrátane potrieb rozvojových krajín, v politikách EÚ
- zabezpečenie toho, aby migrácia znamenala prínos pre rozvoj
- hľadanie príležitostí na využitie práv duševného vlastníctva v prospech rozvoja
- podpora bezpečnosti a budovania mieru pre rozvoj

Rokovania o období po roku 2012, ktoré prebiehajú v roku 2009 podľa Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy, predstavujú rozhodujúci míľnik v boji proti **zmene klímy** a pri podpore synergií s rozvojovou spoluprácou, prostredníctvom nástrojov určených na riešenie problematiky zraniteľnosti voči zmene klímy a prispôsobenia sa tejto zmene, na rozvoj nízkouhlíkových stratégií a využívanie ďalšieho potenciálu pre zmierňovanie zmeny klímy. Napríklad prostredníctvom i) snáh o ďalší rozvoj príležitostí, ktoré poskytuje Fond globálnej energetickej účinnosti a obnoviteľnej energie (GEEREF), ktorý podporuje investovanie do obnoviteľných zdrojov energie a do čistých energií, ii) úsilia v rámci celej EÚ o zahrnutie otázok a opatrení týkajúcich sa dôsledkov zmeny klímy, zraniteľnosti voči tejto zmene a prispôsobeniu sa jej do všetkých existujúcich nástrojov spolupráce, iii) zlepšovania politického dialógu a konkrétnych opatrení v rámci Globálnej aliancie proti zmene klímy, iv) rozvíjania spoločnej vízie s najviac zraniteľnými rozvojovými krajinami, so zdôraznením nevyhnutnej súdržnosti našej činnosti v oblasti zmeny klímy, energetiky a rozvoja. Hospodárske príležitosti, ktoré prináša udržateľné zvyšovanie dôrazu kladeného na environmentálne aspekty ekonomík v rozvinutých, rozvíjajúcich sa a rozvojových ekonomikách, by mali, ak sa budú spravodlivo deliť medzi všetky zainteresované strany, umožniť, aby sa dvojitý cieľ spočívajúci v zmiernení zmeny klímy a v znížení chudoby mohol dosiahnuť prostredníctvom súboru navzájom sa dopĺňajúcich a súdržných politík a opatrení. Takáto spoločná vízia udržateľného rozvoja by mala pomôcť zabezpečiť, aby sa všetky strany dohodli na ambiciózných a inovatívnych záväzkoch na účel režimu po roku 2012 podľa Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC).

Potravinová bezpečnosť v celosvetovom meradle bola v rokoch 2007 a 2008 opakujúcim sa problémom. Je pravdepodobné, že vzhľadom na súčasný vývoj na poľnohospodárskom trhu, na zmenu klímy a s tým súvisiace opatrenia, na demografické trendy v rozvojových krajinách, zmeny v štruktúre spotreby v rozvíjajúcich sa ekonomikách a napokon aj na obmedzený rozsah novej pôdy použiteľnej na pestovanie poľnohospodárskych plodín, a to predovšetkým v subsaharskej Afrike, zostane aj v blízkej budúcnosti na poprednom mieste v európskom aj medzinárodnom politickom programe. Užiť rastúcu svetovú populáciu bude možné len vtedy, ak sa do roku 2050²³ produkcia potravín zdvojnásobí. Z toho vyplýva nutnosť zvýšiť produktivitu poľnohospodárstva, a to predovšetkým v rozvojových krajinách, a zároveň zabezpečiť udržateľnosť výroby. Bude potrebné, aby Európska únia vo svojich domácich politikách, a to aj vo vzťahu k poľnohospodárstvu, obchodu, zmene klímy a výskumu, aj naďalej prihliadala na budúcu realitu, ako aj na potreby a problémy rozvojových krajín. Na dôvažok, EÚ sa bude, v snahe prispieť k potravinovej bezpečnosti na regionálnej a subregionálnej úrovni, zapájať do dialógu s rozvojovými krajinami o realizovateľnosti regionálnych poľnohospodárskych politík, pričom bude vychádzať z poznatkov nadobudnutých v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky.

²³ FAO, FAO Newsroom, 4.2.2009, <http://www.fao.org/news/story/en/item/9962/icode/>

Migrácia a mobilita, ak sú správne riadené, pomáhajú znižovať chudobu v rozvojových krajinách a prispievajú tak – priamo alebo nepriamo – k dosiahnutiu rozvojových cieľov tisícročia a k zvyšovaniu kapacít vo všetkých zainteresovaných krajinách. V súčasnom kontexte celosvetových hospodárskych a finančných otrasov je vecou zásadného významu dodržať dlhodobý záväzok EÚ zachovať otvorenú Úniu, a na potreby hospodárskych systémov EÚ a na demografické trendy reagovať s prihliadaním na širšiu celosvetovú perspektívu. Európska únia sa prostredníctvom procesu SPR a v rámci globálneho prístupu k migrácii snaží zabezpečiť, aby kladné prínosy migrácie boli rozdelené medzi EÚ a jej partnerské krajiny. Naozajstnou politickou výzvou v nastávajúcich rokoch zostane to, či EÚ a jej členské štáty sú schopné a pripravené ponúknuť naozajstné možnosti migrácie a mobility štátnym príslušníkom rozvojových krajín, ktorí hľadajú v EÚ študijné príležitosti a legálne zamestnanie. K realizácii došlo vo viacerých oblastiach, hlavne v oblasti prevodov platieb, zvýšenej mobility a pevnejších vzťahov s organizáciami týkajúcimi sa diaspór, a táto realizácia musí pokračovať. Program však treba ďalej rozvinúť, najmä pokiaľ ide o migráciu za pracovnými príležitosťami a o odliv mozgov, ktoré majú napríklad v zdravotníctve v mnohých rozvojových krajinách za následok výrazný nedostatok zdravotníkov. Ďalej by sa mohli preskúmať nové otázky, ako je napríklad vplyv zmeny klímy na migráciu.

Neodmysliteľným prvkom pri podpore technologických inovácií a prenosi a šírenia technológií je ochrana a presadzovanie **práv duševného vlastníctva**. Duševné vlastníctvo môže byť dôležitým nástrojom sociálneho a hospodárskeho rozvoja v rozvojových krajinách a môže mať dosah na všetky aspekty udržateľného rozvoja – hospodársky, environmentálny a sociálny - vrátane stimulovania tvorivosti a inovácie, na uľahčenie obchodu, investície a konkurencieschopnosť, na verejné zdravie a potravinovú bezpečnosť, na ochranu a využívanie tradičných poznatkov a biodiverzity.

Dohoda TRIPS stanovuje úrovne ochrany práv duševného vlastníctva medzi členmi WTO a obsahuje ustanovenia na podporu a podnecovanie transferu technológií na účel vytvorenia náležitej a životaschopnej technologickej základne v najmenej rozvinutých krajinách. ES je naďalej popredným účastníkom medzinárodných diskusií o právach duševného vlastníctva, napríklad na pôde WTO a Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO). Možno to doložiť viacerými príkladmi, patrí medzi ne napr. ratifikácia zmeny a doplnenia dohody TRIPS na účel zlepšenia prístupu k patentovaným liečivám, ktorá bola odpoveďou na určité problémy v oblasti verejného zdravia, ako aj podpora návrhov, ktoré by mohli pomôcť domorodým komunitám využívať tradičné poznatky a genetické zdroje a mať z nich úžitok, alebo používať zemepisné označenia. Globálna stratégia a akčný plán pre inovácie, duševné vlastníctvo a verejné zdravie, ktoré Svetové zdravotnícke zhromaždenie prijalo v máji 2008, takisto predstavuje významný príspevok k rozvojovým cieľom, pretože sa zameriava na zlepšenie prístupu k liečivám a na boj so zanedbávanými chorobami.

Jednou z úloh SPR vo vzťahu k právam duševného vlastníctva je zabezpečiť čo najväčší prínos k podnieteniu prosperity v rozvojových krajinách, a to predovšetkým v tých najmenej rozvinutých krajinách. Tieto krajiny majú značný potenciál, napr. pokiaľ ide o lepšie využívanie právneho rámca pre práva duševného vlastníctva pre miestnych držiteľov takýchto práv. Toto by pomohlo vytvoriť atraktívnejšie prostredie pre investície, ako aj pre zabezpečenie šírenia a využívania informácií sprístupnených prostredníctvom rôznych systémov práv duševného vlastníctva.

EK má v úmysle aktívnejšie skúmať rôzne oblasti, v ktorých majú práva duševného vlastníctva význam pre rozvoj, hľadať spôsoby na lepšie využívanie práv duševného vlastníctva na účel rozvoja, ako aj, všeobecnejšie vzaté, zvýšiť ich prínos pre rozvoj.

Rada, členské štáty a Komisia dosiahli značný pokrok pri posilňovaní vzájomnej previazanosti medzi **bezpečnosťou a rozvojom**²⁴. V záujme toho, aby sa v tejto oblasti pokročilo, boli stanovené štyri kľúčové oblasti: strategické plánovanie, reforma bezpečnostného sektoru, partnerstvo s regionálnymi a subregionálnymi organizáciami a vzťah medzi humanitárnou pomocou a bezpečnosťou. Malo by to viesť k lepšej koordinácii medzi jednotlivými inštitúciami EÚ a účinnými mandátmi na činnosť, vrátane mierotvorných vojenských zložiek, pomocných policajných a občianskych zložiek, ako aj ďalších opatrení na zabezpečenie stability. Takýto komplexný program budovania mieru prispeje k vytvoreniu potrebných podmienok na dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia.

5.2. Smerom ku koncepcii ODA plus

Finančné toky mimo oficiálnej rozvojovej pomoci sú pre rozvoj dôležité, ale ich vplyv na rozvojové krajiny závisí od politického rámca. Pracovný program SPR poskytne politický rámec pre využitie potenciálu finančných tokov mimo oficiálnej rozvojovej pomoci v prospech rozvoja a pre zvýšenie ich hodnoty pre rozvoj, a to tak na úrovni Spoločenstva, ako aj na úrovni členských štátov. Treba však poznamenať, že niektoré z týchto finančných tokov mimo oficiálnej rozvojovej pomoci určených pre rozvojové krajiny do značnej miery závisia od činnosti súkromných osôb a hospodárskych subjektov. Toto platí napríklad pre toky investícií, prevody platieb a pre prenosy technológií. V dôsledku toho sa opatrenia vlád – tak v rozvinutých, ako aj v rozvojových krajinách – sústredia na zabezpečenie vytvorenia politiky podporujúcej rozvoj a regulačného rámca.

Pracovný program SPR bude predstavovať usmernenie pre koncepciu ODA plus a pre poskytovanie a sledovanie tokov finančných zdrojov, ktoré prispievajú k udržateľnému rozvoju a ku celosvetovým verejným statkom, ale ktoré sú zároveň odlišné od oficiálnej rozvojovej pomoci.

Tento program bude zároveň podnecovať diskusie o budúcich finančných perspektívach EÚ a predovšetkým o štruktúre vonkajších výdavkov, ako aj o určení finančných tokov do rozvojových krajín, ktoré pochádzajú z finančných nástrojov vnútorných politík.

5.3. Zavedenie nového prístupu do praxe

Aktívnejšie zapojenie/Organizačné záležitosti

Členské štáty a Komisia v záujme napredovania práce na prioritných otázkach SPR, určených v pracovnom programe SPR, použijú všetky existujúce nástroje na podporu tejto súdržnosti, vrátane medziútvarových konzultácií, hodnotenia vplyvu a medziútvarových skupín, aby sa vytvorili potrebné poznatky a určili sa politické možnosti.

Túto činnosť by malo dopĺňať Predsedníctvo a Rada, a to aj prostredníctvom organizácie spoločných stretnutí na ministerskej aj pracovnej úrovni.

Dvojročná správa o SPR sa zameria na prioritné otázky.

²⁴ SEK (2009)XXX z xx.xx.2009, správa EÚ z roku 2009 o súdržnosti politík v záujme rozvoja, kapitola o bezpečnosti.

Viac partnerstva

Rozvojové krajiny sa čoraz viac zaujímajú o širší program EÚ. EÚ bude vychádzať z tohto záujmu a bude viesť konzultácie s rozvojovými krajinami o prioritných otázkach SPR, aby sa mohlo posúdiť, aký vplyv by mohli mať politiky EÚ na schopnosť týchto krajín dosiahnuť rozvojové ciele tisícročia. Hoci sú konzultácie s predstaviteľmi rozvojových krajín stanovené, napríklad v usmerneniach pre hodnotenie vplyvu, Komisia bude venovať osobitnú pozornosť dialógu s rozvojovými krajinami o prioritných otázkach SPR.

6. ZÁVER

Poskytovanie pomoci zohráva kľúčovú úlohu pri podpore úsilia rozvojových krajín o zníženie chudoby a o dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia. Samo osebe to však nepostačuje. EÚ môže vykonať oveľa viac pri riešení celého radu najdôležitejších celosvetových problémov, aby sa zvýšili pozitívne účinky jej vlastných politických volieb v iných politických oblastiach na rozvoj. Navyše, využitie rozvojového potenciálu finančných tokov mimo oficiálnej rozvojovej pomoci môže predstavovať prístup mimoriadne účinný. „*Je potrebné zúžiť rozsah cieľov a rozšíriť nástroje.*“²⁵

²⁵

Paul Collier, „The Bottom Billion“, Oxford University Press 2007, s. 192.